

L'ESQUEJELLA DE LA TORRATXA

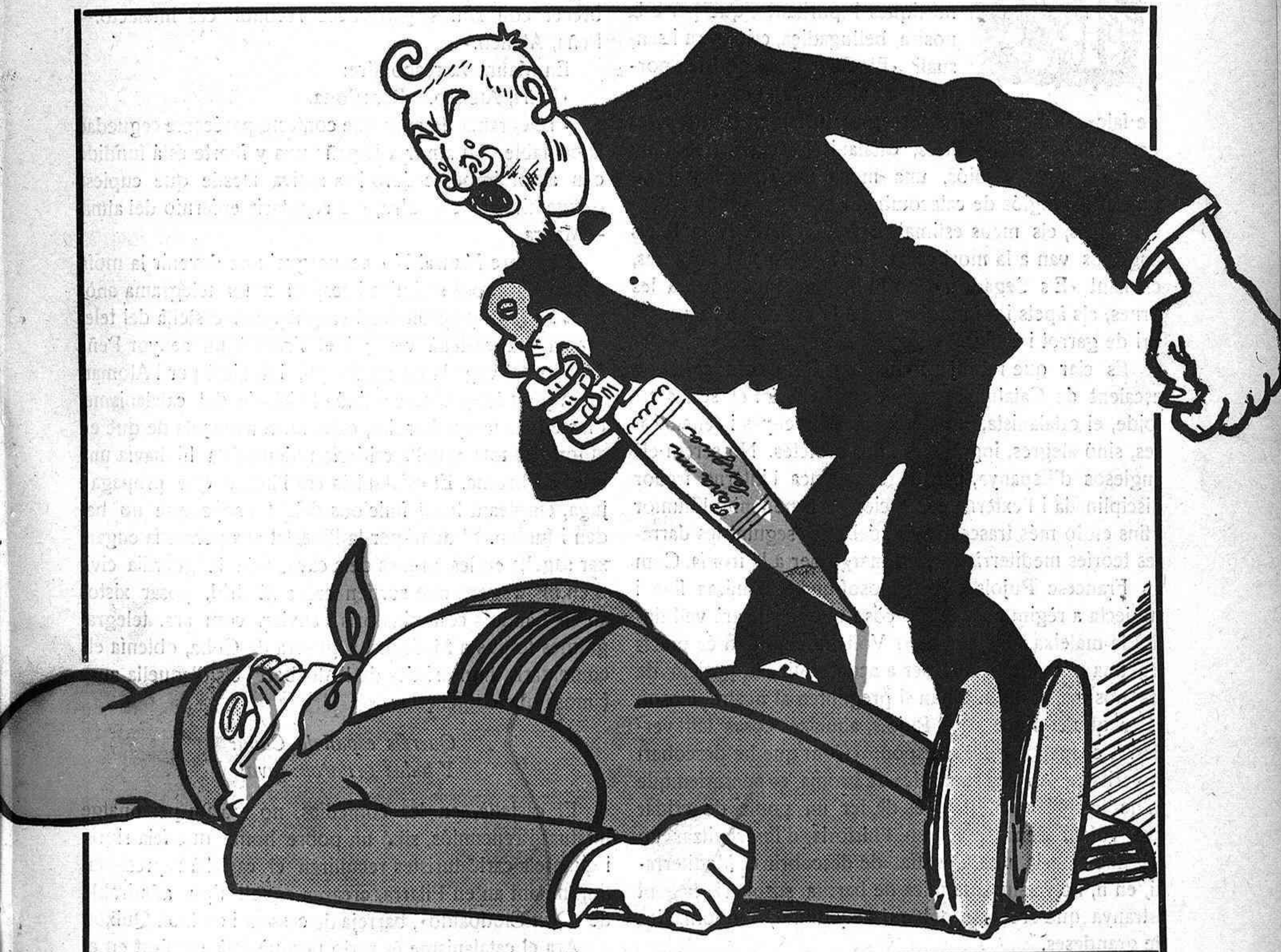
Núm. 1937 ————— Any XXXVIII

BARCELONA 11 DE FEBRER DE 1916

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims ————— Atrassats: 20

—No't queixaràs del traul... Vés, porta l'ermilla a la
mare-de-déu de la Mercè.

Humor de la terra

PERQUÈ els catalanistes tindrem per himne aqueixos «Segadors» melodramàtics, més adequats per a races místiques i puritanes, que per a la nostra, bellugadica, cridanera i sensual? «Els Segadors» podrien portar lletra alemanya, i el «bon cop de falç», dedicat als francesos, escaurien en les trinxeres germàniques. A nosaltres, catalanistes, ens pertoca un himne lleuger i joiós, una mena de *Tipperary* i no un càntic religiós de catacomba. I no formulin una protesta més, els meus estimats correligionaris. A la fi, els anglesos van a la mort cantant el *Tipperary*, i nosaltres, clamant «Els Segadors», no hi hem anat més que a les urnes, als àpats i a immolar-nos a la policia, en un martiri de garrot i àrnica.

Es clar que rebutjant «Els Segadors» com a himne escaient de Catalunya, creiem que'l català i el seu alcaïde, el catalanista, no són ànimes ferrenyes i rencunioses, sinó alegres, ingràvides i fins mofetes. No serem els anglesos d'Espanya, perquè ens manca l'interna fredor disciplinada i l'externa correcció, però ne tenim l'humor i fins en lo més trascendental deixem, seguint les darreres teories mediterrànies, un marge per a la ironia. Com en Francesc Pujols, aquest filòsof que té l'ànima fina i subjecta a règim com el seu còs i que quan serà vell tindrà la mateixa silueta que en Voltaire, pensem és precís fer una mica de broma per a aconseguir l'imposició de les nostres veritats. Quan li pregunten al nostre filòsof: «Per què escriu, senyor Pujols, aqueixes coses tan verdes?», el senyor Pujols respònd: «Com que he descobert la veritat, si no faig una mica de broma, es pensarien que m'he trastocat.» Si després de fer un poble, de cridar que volem deixar rastre en l'història, d'improvitzar un art, una ciència, una filosofia, de descobrir el Mediterrani, en fi, no fessim una mica de barrila, sospitaria la gent estranya que erem un poble desequilibrat, monomaniac de grandeses.

Aquests dies, al costat de la grave protesta contra els desitjos expressats per l'Acadèmia Espanyola, de persecució contra la llengua catalana, ha sorgit la broma, tradicional en el catalanisme. Contra en Maura, president de l'Acadèmia, s'han llençat totes les emfàtiques paraules del nostre lèxic patriòtic. *La Veu* ha escrit mil ¡oh! i altres mil ¡ah!, i als signes exclamatius periodístics han

succedit en els telegrams particulars aquelles malediccions del Dant: «Maleit etc.». A Madrid hauràn quedat una mica sorpresos: «¿Pero han visto ustedes qué cultura la de esos catalanes? Todos ellos citan al Dante.»

La broma, aquesta vegada, l'ha feta una de les penyes de l'Ateneu, la mateixa que va jugar aquella del Cònsol de Montenegro a *La Tribuna*. Imitant l'estil d'en Maura, li envià aquest telegrama:

«Antonio Maura, Presidente Real Academia Española.—Lealtad, 18.—Madrid.—Contubernio con frumentarios monopolizadores hispano lenguaje antójasenos un tizón en quien como vos desmentir no puede ancestral raigambre en prosápia hondero balear a trueque ensombrer con aliños patrióticos reconditeces intelecto.—Peña, Ateneo.»

En Maura va respondre:

«Peña, Ateneo.—Barcelona.

»Telegrama de ayer que contesto paréceme ceguedad lamentable. Mi amor a España una y fuerte está fundido con amor imperecedero isla nativa. Desde que cupiese desmentir uno con otro, me reputaría enfermo del alma.—Maura.»

El pobre Maura! No aconseguix en devenir la mofa a través la prosa sibilítica i respònd a un telegrama anònim. Es molt possible hagi cregut que'l castellà del telegrama era castellà castiç i el firmant un senyor Peña Ateneo, tal vegada un mallorquí, intoxicat per l'Alomar.

Aquest telegrama continuà l'història del catalanisme. Fins en els temps heroics, estavem convençuts de que en el fons de tota aquella cridèria redemptista hi havia una mica de broma. El catalanista era l'home que propaga i juga, empleant les definicions dels filòsofs que no baden i fumen. El deliri per la llibertat ens permetia enganxar sagells en les anques dels cavalls de la guardia civil o en els wagons que sortien cap a Madrid, posar xistos an els bàndols comminatoris i enviar, com ara, telegrams festius a Madrid. La guerra de Cuba, obtenia els comentaris humorístics de l'Aldabert i els d'aquella auca famosa que començava:

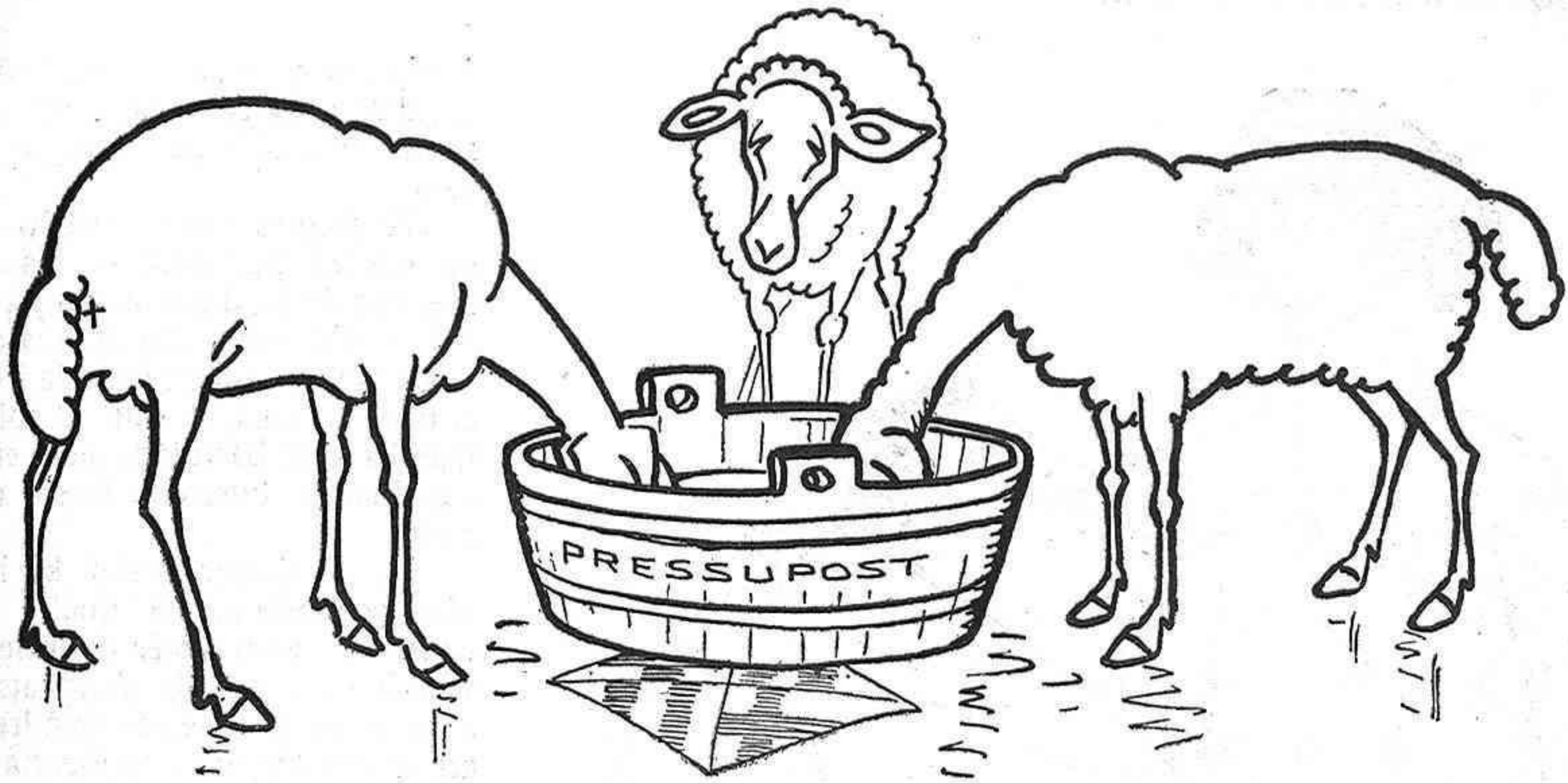
Queréis española Cuba?

Y todos gritaron: ¡uva!

El castellà, en les comedies, no era un personatge infatuat i rencuniós, sinó un pobre home que feia riure; i quan els caricaturistes reculliren el castellà representatiu, imitant an en Pitarra, crearen aquell tipu, admirable de «Don Clodoaldo», barreja de cessant i de Don Quixot.

Ara el catalanisme és serio perquè està empleat en el Municipi i en la Diputació. Els diputats són parlamentaris madrilenys i els escriptors buròcrates o regidors. Per a combatre la dictadura de la llengua catalana, no diem com en Vilanova: «I li proba, li proba al nen, el castellà?» Fem disertacions pedagògiques, estudis internacionals, aplicacions—i les fa *La Veu*—dels drets de l'home.

La tradició humorística del catalanisme, no la segueix

NOTA MUNICIPAL

En lo que venen a parar les implacables hostilitats

més que'l telegrama de la penya de l'Ateneu—que ha desplagut a la junta directiva, perquè això no és serio— i en veritat us dic, amics, que val més una broma que un míting i més les burles d'un Josep Carner que'l bras-sejar apocalíptic d'un Puig i Cadafalch. Si en Rusiñol ne fes un sainet, tindria més eficàcia que una defensa filològica d'en Pompeu Fabra i unes disertacions nacionalistes d'en Prat de la Riba.

PARADOX

Del Jardí dels humoristes

«SE CONTINUARÀ MAÑANA»

Després de sopar. La Senyora llegeix el folletí del diari; el Senyor fuma un cigarret.

El Senyor.—Sembla que s'ha girat bon temps... On anirem aquest vespre?... Respon-me, d'una vegada, si vols.

La Senyora.—Calla, home; llegia el folletí.

El Senyor.—No sé com t'agraden els folletins. Quan arriba el moment més interessant de l'acció, el punt culminant de la trama, aleshores, paf!... «se continuarà mañana».

La Senyora.—Precisament això és lo que m'engresca dels folletins: aqueixa tensió nerviosa en que't deixen per l'endemà; aqueix neguit de curiositat que't donen quan resta tallat el capítol al cap-de-vall de la plana. M'enfada i em plau a la vegada; és una sensació aspectant, deliciosa...

El Senyor.—Capritxos teus!... Bé, ¿que vols sortir, sí o no?

La Senyora.—Sortim.

El Senyor.—On anirem?... al teatre?

La Senyora.—Prefereixo anar al «Doré», que avui comencen una pel·lícula que durarà sis dies.

El Senyor.—Ah, no!... M'empipa molt a mi això de que, quan més interès tens en conèixer la sort del protagonista, et posin un lletreret que digui: «Se continuarà mañana».

La Senyora.—Doncs, veus?... per això vui anar-hi; precisament això és lo que m'engresca de aquests films interminables. Apa, anem-hi.

El Senyor (complacent).—Com vulguis... anem-hi.

El Senyor i la Senyora són al llit, de retorn del cine.

La Senyora.—Veus?... M'ha agradat molt la pel·lícula d'avui. T'hi has fixat, en el moment culminant en que'l bandido promet les grans revelacions que han de salvar la vida de la filla del guarda-agulles... paf!... s'acaba la sessió... i et deixen amb l'ai al cor fins demà... Es una sensació meravellosa!... Una delícia!...

El Senyor.—Bé, bé,... ara no estem per cintes cinematogràfiques... Deixe't fer un petó... Té, reina meval!

La Senyora.—Ai, murriet, i que'n sabs!... Em pensava que m'ofegaves...

El Senyor.—I ara una abraçada... Té, perquè ets tan bufona!... Què me'n dius d'aquestes cadenes amoroses?

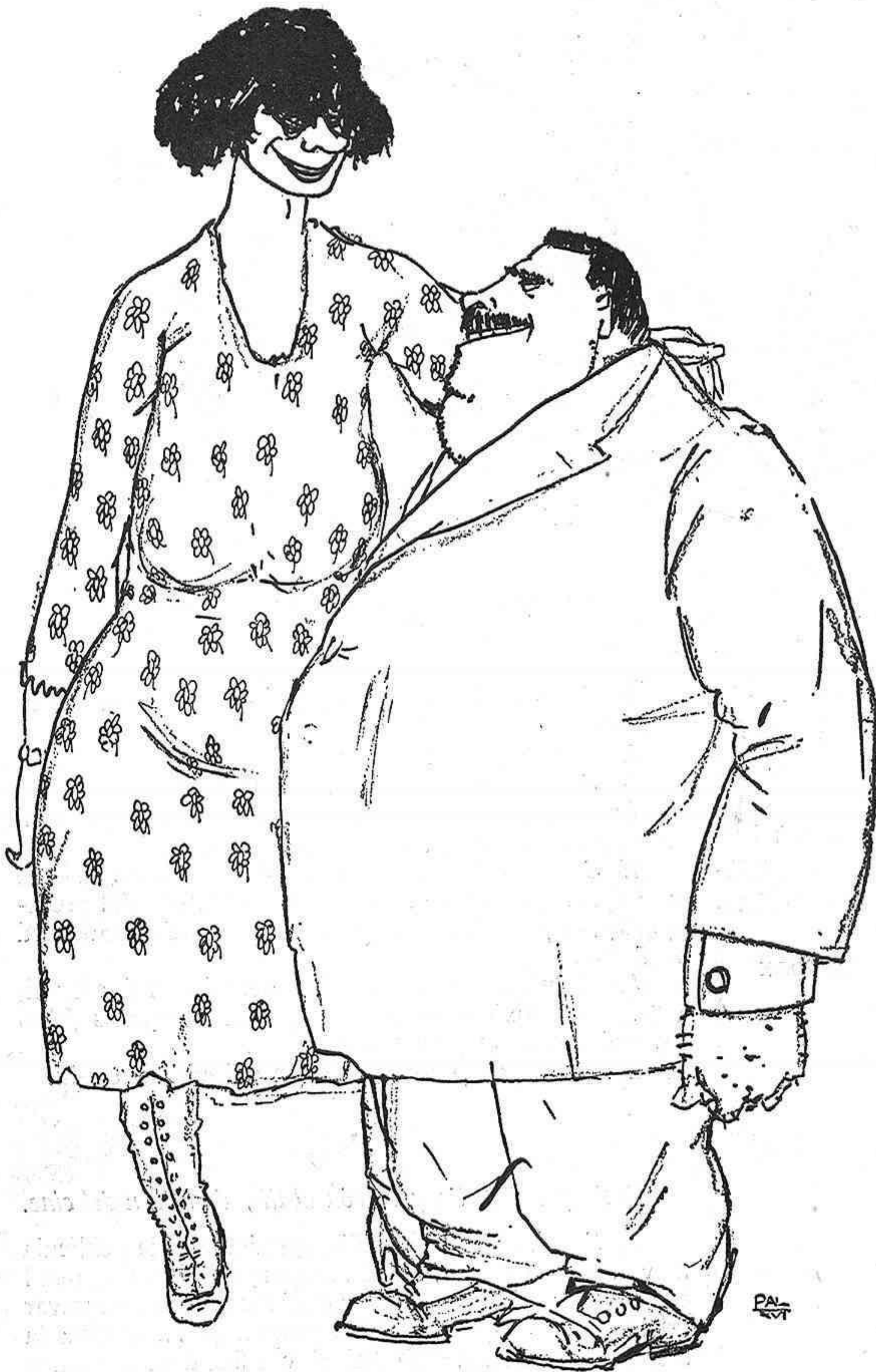
La Senyora.—Què t'haig de dir?... Que ets el rei dels marits... Que t'estimo més que la meva vida, i que sóc teva... tota teva...

El Senyor.—Sí, eh?...

La Senyora.—Però... què fas ara?... per què't lledes?... per què't vesteixes?... On vas?...

El Senyor (tranquilament).—Me'n vaig al cafè a fer una partideta de dòmino, amb els meus amics... «Se continuarà mañana».

G. DOLLEY

DISPRECES DE PREU

—Aquest any vul anar a la rúa vestida de vestal grega.
—Jo de «gasòmetro» de la Catalana.

El trinquet d'en Mariano

Ni els habituals del «Frontón Condal», ni els socis del Sport Vasc, ni els concurrents a butxaques del «Nuevo» i del «Apolo» saben on és, i la veritat és que aquests últims tenen el trinquet al davant del nas i a tret de petó.

Ara, els del galliner d'aquests teatres sí que hi saben, i moltes vegades arriben amb les mans encara inflades de tant tirar *machetes* i rases; i els cèntims amb que paguen llurs entrades són les despulles dels vençuts.

El trinquet d'en Mariano vé a ésser una mena de sa-

fareig que s'ensorra entre l'«Apolo», la fàbrica d'electricitat i uns magatzems de carbó que sempre sobreixen.

Té dugues parets més o menys de ciment portland, el pis més o menys asfaltat, diguem menys; davant del frontis, al cap-d'avall, una barraca mig cova, on donen beguda i es juga al truc, al mus, al cau, al solo, a la manilla, a la barrotada, etc., etc., fins a arribar al burro de tres o de cinc cartes.

An el darrer costat hi ha una rústega graderia de quatre trams, construïda amb fustes podrides, que serveix de seient als aficionats, quan aquests no prefereixen pendre el sol arrambats a la paret de jugar a pilota, endonant-se-li res que aquesta passi fregant-els-hi el nas o els hi boti als peus.

Lo més notable del trinquet és l'amo, un viçcaí o navarro (això no ho juraria) més viu que una centella; més pacient que Job ara, més insolent que ningú després; que tant aviat amolla, com tot ho vol matar. Això i més se necessita per tractar amb la seva parroquia i guanyars'hi la vida. Es petitó, rabaçut, no porta bigoti ni barba, però mai va afeitat, vesteix una americana llarga, llarga, amb grans butxaques. Unes grans butxaques plenes de pilotes de totes menes, mides i maneres.

Lo que segueix com a interessant és el Patatero. Li diuen el Patatero, no com als toreros quan ho fan malament sinó perquè aquest bon senyor té negoci de patates. Es el Nabab de la casa, quan han de jugar caps-de-brot i algun d'ells fa el ronsa per causa de faltar-li pasta, el Patatero casa per ell; de vegades juga ell i si es burlen de les seves males jugades, s'enfada i insulta als descarats; entre aquell món de bruses, americanes blaves i pantalons de vellut, ell porta abric; entre aquell trepig d'espardenyes, se sent el picar fort de les seves sabataces de cuir groc. Com ja s'ha dit, els demés s'assen-ten a les graderies o a terra; ell no,

en cadira! i es col·loca allà on pot destorbar més.

Després hi han els jugadors més hàbils o menys hàbils; amb més braç o amb més malícia. N'hi han d'elegants i de xaparros, però no cal fiar-se'n; hi ha individu que corre descalç, que va amb la cara bruta com a bon carboner que és, que braceja com un orangutà i no perd ni una pilota. En canvi un altre de tot bufó amb una clenxa molt ben partida i uns pantalons d'odalisca i no fa més que entregar. Allí el Rana, allí el Manya, el Zamorano, el Gallo, etc., etc., s'han cobert de gloria davant dels cira-botes astorats.

Aquests són el nucli principal de la concurrència,

ells i els vells jubilats que surten a pendre el sol i s'asseuen i miren jugar fins que's fa fosc, que segueixen la jugada amb uns ulls plorosos per entre uns vidres blavosos que aguanta una armadura d'acer. També hi han soldats, obrers, vaguistes, etc.

Entre les particularitats de la casa hi ha el tantejador: una fusta amb tot de forats i unes clavilles; el llimpia a qui deixen comptar n'està tot orgullós i quan falten dos tantes per acabar crida: —Gabià!

I al mancar-ne un, diu: —Llorol

Fes-te retratar!

Això degueren dir-li an el gran Pich els séus ironistes amics; i l'home, prenent-ho de serio o pel cantó que crema, un cop s'hagué posat tranquil, (que ja ho necessitava, després del trastorn del *cese*) va determinar fer-se fer un retrat, no pas de primer tinent d'alcalde, que això hauria sigut en ell massa modestia, sinó de Alcalde accidental tot de una peça.

I... ja s'ha fet retratar!

Aquí teniu exposada (exposada a tot!) en una de les principals vies de Barcelona, la seràfica fesomia del hèroe iniciador de la futura exposició de la Font del Gat.

Estimat llegidor, si hi ets a temps aprofita la ganga; no deixis de anar a admirar aquest esplèndit retrat, de gran tamany, 60 X 90, exposat al públic en un aparador del carrer de Pelai. Avui serà pot-ser incomprès, però les generacions futures sabran un jorn enaltir-lo degudament.

Quin retrat!... No us diré més sinó que sembla fet exprés per a ésser col·locat en els cafès lliberals de fòra, al costat dels d'en Pí, d'en Zorrilla i d'en Salmerón, amb detriment d'aquests, perquè és capaç d'eclipsar-los a tots.

Els vianants s'encanten davant del quadre, que és una meravella artística al ensems que un gloriós record històric. Es tanta la gentada que s'atura a contemplar la «vera efigie» del il·lustre electricista, que els cotxers dels tramvies es veuen obligats a tocar insistentment la campaneta per a no fer desgracies.

La veritat és que no n'hi ha per a menys: aquella calva eminent; aquells ullets de bè camí del «Mata-dero»; aquelles galtes de pa de rall... Aquell caient mig angelical mig torero que distingeix al aixerit autor de tantes gasetilles parlant d'ell mateix... Tot això convida al regosig popular i a la gatzara contínua, doblement ara, en vigílies del clàssic Carnestoltes.

Si hi aneu, fixeu-vos, sobre tot, en la vara. I quina vara!... Allò no és vara, cavallers; allò és una soca autoritaria amb més *puño* d'or, més borles i més cordons que no hi ha en la porra del porrer de la Catedral; allò no és vara d'alcalde, allò és una fusta de tambor major francès. Sembla mentida que un home tan tou i tan demòcrata com don Joan s'enamorés d'un parpal rígit i despòtic com aquell.

No obstant, veieu?... Nosaltres també n'estem enamorats, de la vara del retratat.

Si gosessim aniríem a trobar al retratista i fariem tractes:

—Quan ne vol d'aquella vara que té exposada abaix al carrer?—li diríem.

Es clar, ell ens respondria:

—El retrat de la vara sola, volen comprar?... Però... i el senyor que la porta?

Aleshores, parodiant el personatge de *El pati blau*, afegiríem:

—En Pich rail!... esborri'!

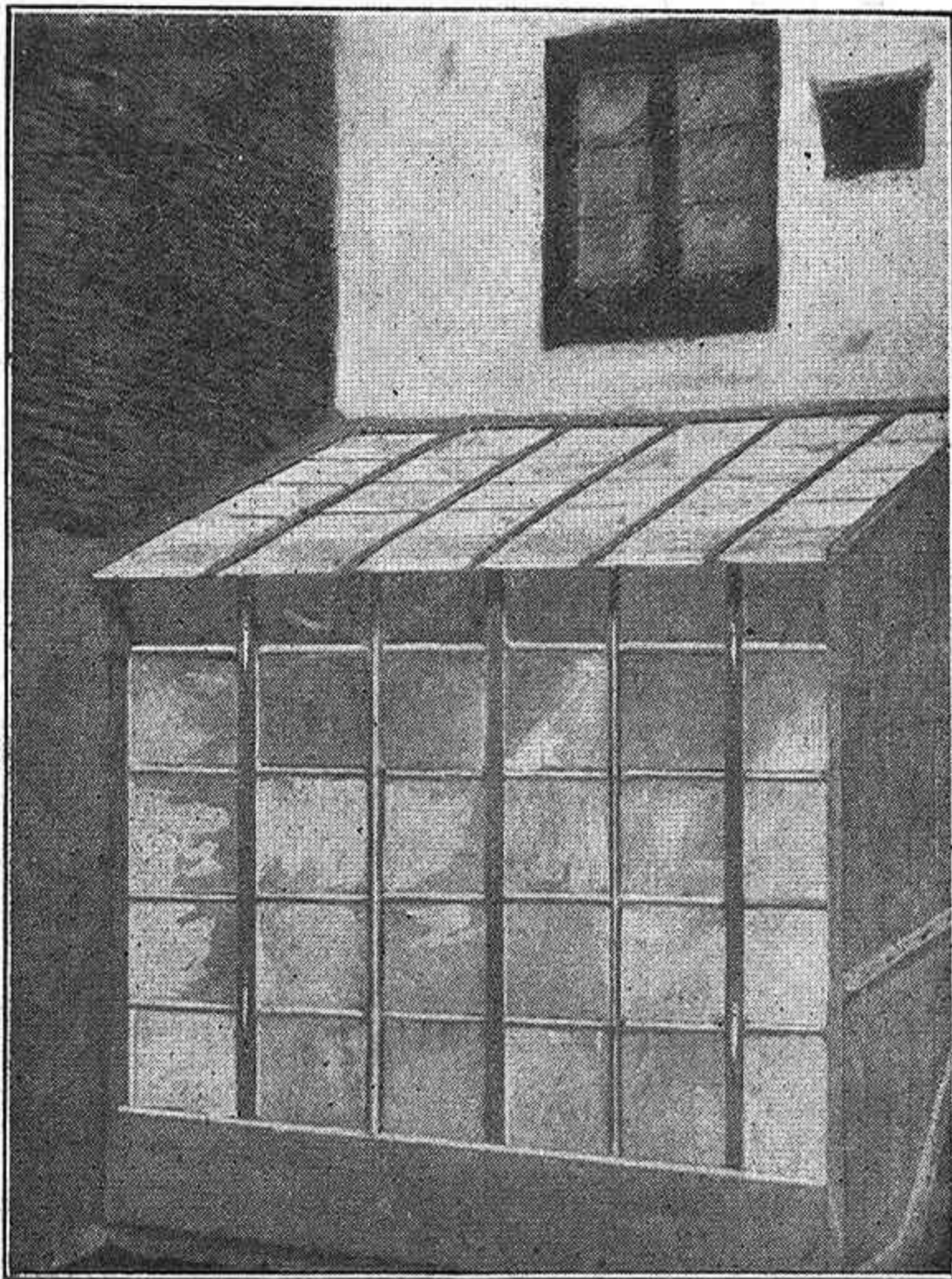

ELS APUJATS DE SÓU

—Tu trabajas al «Siglo», yo al Achuntament... Pues yo y tu nos casamos, que hoy día somos los únicos que podemos hacer un cop de cap.

Primer retrat del fotògraf Fernández (Napoleón)
(procediment Daguerreotip)

Antiga galeria fotogràfica de la casa Napoleón

Darrer retrat del popular fotògraf

En Napoleón

Ha mort l'Antoni Fernández, vos direm; i ens contestareu, posant la vostra caritat al cap d'amunt del termòmetre:

—Déu l'hagi perdonat!

—La terra li sia lleu!

Això va a creencies.

Però si vos diem, com anem a dir-vos:

—En Napoleón és mort!

Contestareu:

—Ho sento!

—Pobrel!

—Quina llàstima!

I contestareu això sense confondre les Amèriques, perquè si Còrcega i França tingueren el séu, de Napoleón, emperador dels francesos, nosaltres, barcelonins, fins fa poc hem tingut el nostre emperador dels fotògrafs.

Què hi vol dir que un núvol de retratistes, començant per en Matarrodona i l'Artigas i acabant per en Manetes i l'Audouard, passant per en Picas i en Segarra i en Basseda i la barberia, vui dir, la Fotografia del Obrero, hagin inundat de retrats aparadors públics i albums familiars?

Res.

Napoleón! Napoleón!
Siempre será Napoleón.
Aunque sea de cartón.

I això és lo que passà an el nostre retratista.

Arribà a Barcelona en 1845, fa setantaun anys! i començà a retratar. Dagarreotip primer, després els millors avenços en el séu art. A casa seva tot-hom a fer-se mapar.

Reis, prínceps, ducs, marquesos i comtes. Diputats, senadors, ministres, cardenals, bisbes, canonges, rectors i clergues. Criatures, nenes de primera comunió, casades ignocentes, viudes interessants, mares com lloques, tot-hom a cân Napoleón.

Després la concurrencia, Mariezcurrena, Audouard, tants altres... Tots tenien mèrit, però...

Napoleón! Napoleón!
Siempre será Napoleón.

I aixís ha estat. Qui pega primer pega dos cops, i si pega bé encara més. Aquí el teniu difunt, noranta anys de fotògraf i mort vencedor; és clar que'ls séus fills hi han ajudat, però ¿qui camina sense crosses?

*Vol pagar el Sol, senyor?
Cinc de lluna, si li plau?
Té bitllet de pluja i vent?*

A la Plaça Reial

—Mestressa, vostè i criatures facin el favor d'anar-se'n sota les voltes.

—Però...

—Pagui, doncs.

—Però...

—Res, pagui. Que s'ha cregut que'l Sol és de tot-hom? No! Lo que cau en la ciutat és de la ciutat, i de la ciutat no pot pendre-se'n res.

—I què haig de fer?

—Vagi a l'ombra. Ara a l'hivern va barata, a l'estiu ja en parlarem.

—I si els nois escupen als vidres dels aparadors?

—Es cosa dels amos.

—I si'm vé el dolor?

—Compri una racció de Sol.

* *

A la Rambla, 4 nit

—Aturin-se, si els hi plau.

—Què hi ha?

—Qui són vostès?

—Uns habitants de la lluna.

—El rebut de llogaters, si els plau?

—Pierrot no'n gasta.

—Doncs sense pagar no hi han festes, ni caricies, ni petons *frapès* de la pà'lida.

—I ara!

—Lo que cau sobre la ciutat és de la ciutat, i la ciutat té d'aprofitar-se'n.

—Au!

* *

Dia de llevantada

—On va amb aquest temps, que no veu com plou?

—Me mullo.

—I amb aquest vent?

—M'oreijo.

—I de franc, eh?

—Oh, pago an el sabater i an el sastrel

—An aquests deu pagar-los-hi calçat i vestits, però i la mullena i el ventilador natural i ciutadà? Ja té bitllet de pluja i vent?

—Què diu?

—Que lo que cau i bufa sobre la ciutat és de la ciutat, i la ciutat té d'aprofitar-ho.

—A redós!

* *

Apa, edils, convé l'idea?

LA DESEADA O EL SUPPLICIO DE TANTALO, per Max Krafföscki.—Una novela de les nomenades passionals i realistes. L'acció interessa i les descripcions, bastant descarnades, però

EL TIO SAM I LA TIA COLS

L'anglès.—T'has fixat que cada dia ll envia notes?

El francès.—No me'n parlis, home. Si d'això vé la puja del paper.

GRAMÀTICA ELEMENTAL DE LA LLENGUA CATALANA

PER A. ROVIRA I VIRGILI

PESETES 3

sens traspassar mai els límits de la decència, estan molt ben fetes. Els caràcters dels protagonistes, sobre tot, tenen un rellu vigorosíssim.

FOLLETS DE PROPAGANDA AL·LIADÒFILA:

¿Cuál es nuestra situación hoy en día?—Discurs de H. Asquith.

El triunfo de la Armada, per F. G. Masterman.

Un manifiesto sospechoso y Un experto neutral.

Correspondencia del Secretario de Estado con el Embajador de los E. U. en Londres respecto a la Ejecución de Miss Cavell en Bruselas.

La Naciones neutrales y La Guerra, per James Bryce.

Como Inglaterra se esforzó para mantener la paz, per Edward Cook.

ARXIU.—Revista del Conservatori Municipal de Música i de la Societat Vigatana de Concerts. (Curs 1915-16).

BUTLLETÍ DEL MUSEU SOCIAL.—Tenim a la vista el número 36.

LOS CONTEMPORÁNEOS.—Acaba de publicar-se una bonica novela *Las de pronóstico*, original de Lluís Huidobro.

SEPT SCIENCIES

CARTA OBERTA A DON ANTONI MAURA

«Distingit senyor: El document que vostè ha fet, demanant, com a President de l'Academia Espanyola, que de la nostra parla catalana tan sols en poguem fer ús d'una manera familiar, ens ha deixat esma-perduts. Vostè, don Antoni, aprova això? Un bon mallorquí com és vostè, un bon aimador de la seva illa, un home del seu seny, ens vol tancar el català a dintre casa com si fós una llengua emmetzinada? Es possible que amb el seu talent i la seva experiència pugui demanar semblant cosa, i que ho demani des del sitial de l'Academia Espanyola? Es possible que vostè hi cregui tant amb l'Academia Espanyola? Que no ho sab que la tal Academia és una Casa molt digne, però que és quasi decorativa? Que allí s'hi entra per reposar, per tenir silló, per fer la migdiada, per jugar a fer diccionari, però no per armar raons fora de casa?

Ai, don Antoni! Parlar castellà els Ajuntaments i Corporacions? Quin daltabaix i quin guirigall! Vostè que passa temporades en la seva bellíssima Illa Daurada, un jorn, com qui no fa res, se'n entra a l'Ajuntament, els fa parlar com vostè voldria i allí sentirà lo que és ennuagar-se! Allí veurà regidors ensopits. Allí sentirà dir: Què li havem fet per castigar-nos d'aquest modo? N'hi haurà prou de que vostè els digui «Señores, se abre la sesión», perquè se'ls posi un nus al coll i es quedin muts per un sempre més, i si algun d'ells arrenca a parlar, vostè, com a President de l'Academia Espanyola, es veurà obligat a fer una protesta, o encara pitjor: es posarà a riure, i haurà lograt que un home seriós, bon agricultor i bon patriota, com pot ésser el regidor que parli, es posi en ridícol davant del poble, i adéu autoritat i adéu poble!

M'agradaria també, don Antoni, que pogués sentir alguna família de la nostra aristocràcia que fan parlar castellà als infants. Allí veuria el cas curiosíssim que'ls que'n tenen d'ensenyar no en saben per ells; que'ls uns no saben lo que diuen i els altres no saben lo que han d'en-

tendre, i al cap de mig any d'aquests exercicis allò arriba a semblar un cuartelillo. Vostè em podrà dir: «Per això lo que jo vull és que n'aprenem.» A lo que jo contesto: Que's pensa que tot-hom pot fer com vostè d'anar-se'n a viure anys i anys a Castella, per arribar a aprendre la pronúncia? Que havem de buidar Catalunya i enviar-la tota plegada a Valladolid o Salamanca? Que no comprèn, digníssim senyor Maura, que encara que volguéssim no podríem? Que havem nascut aixís, i aixís havem de morir? Que fins un català, amb la millor voluntat, arribaria a parlar com a l'Academia Espanyola, però mai com parlen a Lavapiés, que és on nia la verdadera ànima de la bellíssima llengua castellana.

I ara pregunto: els que escrivim i volem donar vida an el diàleg, i sentim parlar català an el nostre poble ¿que ens havem de tapar les orelles i fer un diàleg convencional, que no premiaria mai l'Academia? Quan vostè pinta aquarel·les, que se les inventa, senyor Maura? Vostè copia lo que veu! I doncs, que havem de copiar nosaltres, sinó lo que tenim al davant? Afiguri's vostè que Cervantes (amb tot i ésser l'immens Cervantes) hagués après un xic el català i l'hagués escrit en la nostra llengua. El pobre Sanxo, parlant català, hauria semblat un municipal, i el Quixot un empleat d'Hisenda, i si bé l'ànima de l'obra hauria sigut la mateixa, aquella forma imponderable hauria semblat d'article de fondo, que és a lo que poden aspirar els catalans que escriguin una obra amb una llengua que no és la nostra.

No, senyor Maura. Estem condemnats i decidits a escriure en català. Hi estem condemnats mercès a l'història que ha dut les coses an aquest terme, i estem decidits a escriure-hi perquè no tenim ganes de fer riure, o encara pitjor que fer riure, d'escriure un castellà retòric.

Si, com diu vostè, la nostra llengua tan sols s'hagués de parlar a dintre casa ¿de què faríem els que escrivim? Que hauríem de llençar les noveles, les comedies, els versos, els drames i els periòdics que havem anat escrivint, de des de Jaume primer fins avui? Que havem de fer tots de comerciants, els que tenim la taleia d'escriure i no podem anar a viure a Madrid, per ésser dirigits per l'Academia? Encara no n'hi ha prou de comerç a la nostra pràctica terra? Si aixís fós, si tots els que escrivim ens poséssim a industrials, de mercanchifles no ens deixarien, i tindrien raó de no deixar-nos-hi. Ja n'estem una mica cansats de que'ns tractin de laboriosos. Deixi'ns gandulejar un xic fent noveles, que és una feina més agradable.

I ara perdoni, senyor Maura. Ja sab que l'estimo en lo molt que val, amb tot i ésser de l'Academia; però deixi'ns parlar en català a casa i a fora de casa i sobretot an els municipis, perquè havem observat una cosa: que en català sabem lo que'ns diem i en castellà aproximadament, i als municipis que ja estan prou perduts, només els hi manca que no s'entenguin. I observi també que nosaltres no ens planyem mai de que'ls altres parlin amb el llenguatge dels seus pares. Al contrari, ho trobem natural, i les plantes que són naturals costen molt de desarrelar-les. No hi han academies que hi valguin.

I per lo demés, disposi d'un amic que l'admira sentint-li el castellà, i l'estima sabent-lo mallorquí! I dó! i trenca carretades!

XARAU.»

DEL MAL VIURE

—Fes-la bona, i ves que no t'hi enxampin, eh.
—No tinguis por, dòna. Ara la policia està massa enfeina-
da amb els obrers.

La delicadíssima partitura de Mozart *Le Nozze di Figaro*, que per vergonya nostra no havia sigut encara interpretada a Barcelona, va ésser estrenada l'endemà de la reobertura del Gran Teatre.

Els quatre actes són exquisits, l'inspiració del gran romàntic no decau un sol moment i a mida que l'escoltador va endinzant-se en aquelles melodies, troba nous encants i notes delicioses.

La representació, sense que pugui dir-se genial, molt acceptable. Les senyorettes Paletó, Farri i Raccanelli rivalitzaren per quedar a l'altura de l'obra. La senyoreta Farri feu aplaudir-se extraordinàriament en *Voi che sapete cosa è l'amore*, obtinguent els honors de la repetició que sigué en català (i que vagi dient en Maura).

Els senyors Muñoz i Ségura bé, i força discrets tots els altres.

L'orquestra molt ben portada per nostre mestre Ribera.

La presentació, deplorable; cortines que semblaven... no volem dir d'on, llistons que les sostenien de fusta sense pintar, en fi, dolenta de debò.

Per dimecres estava anunciada la primera de *Luisa* i per ahir debut del gran Titta Ruffo. Els aconteixements segueixen l'un darrera l'altre.

NANU

Pot-ser no hi ha en el teatre castellà contemporani, autor de tanta saviduria tècnica, de tants coneixements de teatre, de tanta mestria de procediments, com en Benavente.

Quan vol, porta al públic on li sembla; l'arrocega on li convé; en la magistral brillantor d'una escena capgira a gratient—i sense fracàs—el total sentit d'una comèdia. En fi, dient-ho d'aquella manera expressiva i clara amb que's diu a l'Ateneu: fa lo que vol. El seu coneixement del *metier* és tant gran que, refiant-se d'ell, pot anar ben segur a cercar l'aplaudiment del públic.

I no obstant—i cal remarcar aquest fet—fa un quan temps

CARNESTOLTES BARCELONÍ

—Calla, home! Amb aquesta gorra d'alegres picarols, veuràs com te passarà la gana.

que en Benavente desdenya aquesta suprema facilitat—arribada a un grau màxim amb *La Malquerida*—aquesta seguretats d'èxit que li procuraria en cada cas distint un succés de home de teatre. Des d'*El collar de estrelles*—aquella sereníssima obra plena d'emoció, sembla que l'autor de *Lo cursi* ha abandonat la tendència excessivament teatralera (que amb tanta afició conreua, amb més èxit que eficàcia artística, el mal aconsellat senyor Linares Rivas) per a produir una altra mena de teatre més honrat, més pur, diríem, si els teatralers ens ho permeten, més artístic, on la essencialitat de l'obra i la puresa de son pensament no s'amparen a cada pas amb els caminadors de les escenes i tipus pintorescs, dels finals de acte de les funambuleries escèniques.

An aquesta mena de teatre pertany la darrera obra d'en Benavente *La propia estimación*. Amb la mateixa essencial honradesa amb que està dat aquest títol tant poc teatral està concebuda i desenrotllada la comèdia.

Quan—val a declarar-ho francament—estàvem una mica farts de que, seguint la forma teatralista francesa, tots els conflictes dramàtics giressin entorn de l'adulteri, ja és una prova de distinció, de bon gust i àdhuc d'originalitat escriure una obra on precisament, el conflicte espiritual gira entorn de la manca d'adulteri.

Tota l'obra és nimbada de serenitat. Sense que l'autor combini, com un enginyer—¡què lluny estem d'allò d'*arquitecte teatral!*—els efectes i les sensacions, una emoció profunda trascendeix de *La propia estimación* naturalment, com el perfum, de la flor; com la noblesa, del talent; com la moralitat, del bon gust. Es la propia emoció de la vida veritable la que batega en aquell diàleg tot plè de palpitations humanes. Amb una seguretats i una viva eficàcia tremolosa, no pas per vacil·lació sinó per abundància, l'autor arriba al fons de l'ànima de son personatge central per a cantar amb veu emocionada una profunda veritat humana, un consoladora i ferma i forta teoria espiritual.

¿De quins medis s'ha valgut en Benavente per arribar a son objecte? Aquesta vegada no hi han, senyors, lo que acostumem a dir medis teatrals, recursos escènics, mal acostumats com estem, pobres de nosaltres, a judicar habilitats i no temperaments: aquesta vegada no hi ha més que un medi que és un fi: la vida.

I si no fós aquell tercer acte que *patina* un xic i on l'autor ha col·locat aquella escena del petó quasi paternal sorprès i mal interpretat pel marit, *La propia estimación* d'en Benavente, seria, en son gènere, una obra perfecta.

I no cal dir-ne res més. No és aquesta una obra de la que pugui fer-se'n una ressenya crítica a l'ús, ni tenim l'espai suficient per a poguer acostar-nos a la gracia de sa delicadesa i comentar-la com se mereix.

Consti que *La propia estimación* ens sembla una puríssima obra d'art, molt superior al públic que ha de judicar-la. Recullim ademés aquesta lliçó que des de les taules noves de lun teatre ressucitat llençava en Benavente a l'expectació de es multituds. Una mica menys d'artificiositat i un xic més de profunda veritat humana. Heu's- aquí la paraula de la veritable vida.

L'interpretació de *La propia estimación* no estigué a la altura de les que, habitualment, ens ofereix la companyia Plana-Llano. Se ressentia de manca d'assaigs i és aquest un defecte que havia de deixar-se sentir més en obra com aquesta en que té part tant essencialíssima, per a la comprensió, la dicció encertada.

En canvi fou bella la presentació, encara que no massa discreta.

A «Novedades» la companyia *Caramba* que ha dut a terme, com sempre, una bona temporada, recullint tots els artistes, especialment l'Ivanissi i la Czillag molt merescuts aplaudiments i elogis, malgrat la manca de veritables novetats deixa pas a la companyia del notabilíssim Morano, que debuta demà. Benvingut sia.

FARFARELLO

El diumenge va donar-se, en el magnífic saló-teatre del

GRAMÀTICA ELEMENTAL DE LA LLENGUA CATALANA

PER A. ROVIRA I VIRGILI

PESETES 3

benemèrit «Centre de Dependents del C. i de l'I.» la tercera vetllada de dramàtica catalana.

L'esplèndit local estava plè de gom a gom d'una entusiasta concurrència que aplaudí frenèticament l'hermosa comèdia d'en Santiago Rusiñol *La bona gent*, molt ben interpretada per les senyorettes Mestres, Baró, Persiva i Bosch, i pels senyors Borrás (Jaume), Viñas, Tor, Guixer, Camprodón i altres.

L'autor fou ovacionat al final de tots els actes.

S'estrenà una decoració d'en Josep Rocarol, de molt bon efecte.

Ara ja han passat per aquest elegant escenari els tres *maestros*: Guimerà, Rusiñol i Iglesias. Això vol dir que el temple de Talía dels simpàtics i abnegats Dependents ja està consagrat. Amunt i crits.

Quan més entusiasmats estavem diumenge amb la perspectiva del partit *Barcelona-España*, agafem al matí *La Vanguardia* i llegim, oh dolor! que s'havia sospès a causa del temps i dels camps...

De primer entuvi no volguérem creure-ho, car si bé divendres i dissabte ploué, en canvi diumenge feia un dia esplèndit, i altres vegades amb molt menys motiu i amb més dolent temps s'havien celebrat partits. Això deu ésser cosa d'en Masferrer, (pensarem...)

En aquesta situació i contrariats per l'acord federatiu, ens en anarem a Canaletes. El mirall-programa que mira cap a la plaça de Catalunya, estava nèt com una patena. Preguntàrem a un amable dependent i aquest ens ensenyà un paper oficial de la Federació sospenent els partits. Hi han protestes però (ens digué), pot-ser encara se faràn.

Amb el cor il·lusionat per un reste d'esperança anarem Rambla avall, encepant amb el mai prou alabat i simpàtic caricaturista *Ele*. Res de caricatures, (li diguerem), aquests senyors de la Federació ens sembla que han ficat els peus a la galleda amb això de la suspensió; se veu que hi entenen amb el temps; un dia plou i fan els partits amb pluja i tot, i un altre dia, per suposar tan sols que pot ploure, ja sospenen els partits. Res, una olla.

Comiat afectuós a l'*Ele*, que está content perquè el Saló d'Humoristes se veu ben concorregut, i Rambla avall, cap al moll.

Al moll no hi ha res més que mullena i gent prenent el sol. El Club dels dependents fa una regata a la vela per a neòfits que la guanya la *Sageta*.

I prou; cap a dinar.

Dinem i tornem a Canaletes. Res de partits de Campionat. Maliatsiga! Aquesta gent ens han aigualit la festa. Emperò nosaltres no'ns donem. Tramvia i cap als camps de foot-ball.

Al de l'*Uní* i *Español* res. Al del *España* hi ha una piçarra que diu: *Gran partido entre University i España.*— *Entrada gratis.* Carai! de quan ençà que tornen a fer-se de franc els partits!

Després ens diuen que seràn els segons equips i optem per anar al *Barcelona* que hi ha un partit entre el primer i el reserva. Decididament ens hi quedem.

Algun rato després comencen amb certa mandra tots plegats a donar puntades de peu i passem un ratet distret fins al final que la cosa se pren una mica en broma per part del públic i en Bau i en Viñalets, que's veu que són els més susceptibles se retiren.

CAPS DE BROT

El guitarrista Segovia

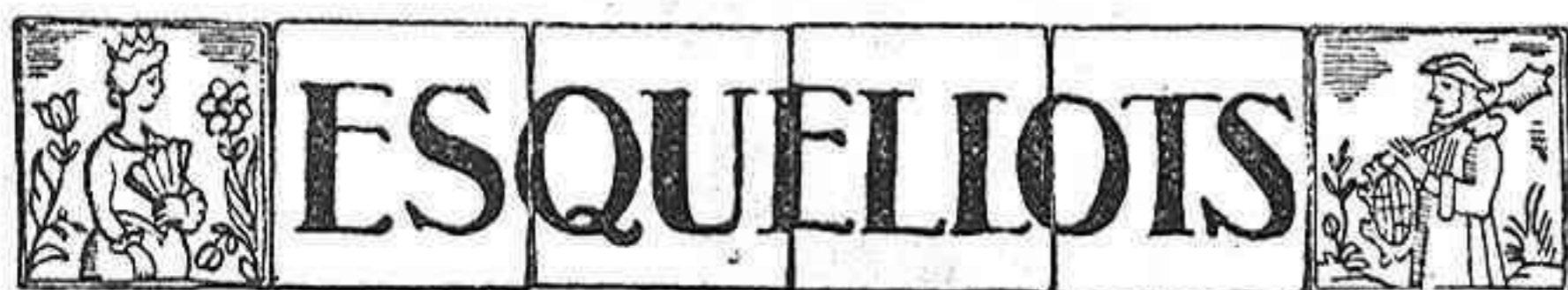
Nosaltres també ens retirem perquè fa un xic de fresca i els amics ens esperen per anar al Cine.

I heu's-aquí que hem omplert quatre quartilles per no dir res ja que no hi hagué quasi res.

Déu n'hi doret, veritat?

Ah! me'n descuidava. Al Park hi hagué cursa a peu organitzada per l'Atlètic, que guanyà en Vidal.

HIP

S'ha de confessar que'l nostre Governador civil ha ben fracassat.

No sols no ha sapigut arreglar els conflictes parcials, sinó que l'altre dia, dimecres de la setmana passada, li va esclatar als nassos la tan temuda vaga general de tots els oficis.

No se'n van adonar?

Fou el dia de la Candelera. Constava com a dia feiner, i tot-hom va fer festa. Fins al Govern civil!

Vegin si això no va ésser la vaga general.

A quins temps hem arribat!

Vintinou homes disfregats de dona va detenir, l'altra nit, en un ball del carrer de Boquer, la policia.

Entre l'aldarull del públic que'ls en va dir de totes, foren conduïts a la Delegació.

Mal fet.

Els havien d'enviar a les trinxeres. Allí se sabria si són invertits de debò o senzills bromistes.

Proclamen, perquè és veritat, el regne de la paradoxa. No cal sinó girar els ulls entorn.

Hi han homes grans molt petits.

Hi han homes petits molt grans.

Hi han mauristes simpàtics.

Hi han regidors honrats.

I sobre tot—i això no ho dubtarà ningú—hi ha «buena prensa» que és molt dolenta.

Unes senyores entren a la «Sala Mozart» per a visitar la Exposició dels Humoristes. Les sorprèn l'haver de pagar l'entrada, i tenen el diàleg que segueix:

—Me pensava que'ls artistes no'n feien cas dels diners.

—No veus que aquests són humoristes?

El senyor Joaquim M.ª de Nadal ha escrit una carta al director de *La Vanguardia*, defensant an en Maura per la comunicació de l'Academia.

Ja sabem què pensarà en Maura: «Gracias, señor elefante.»

I pot-ser no llegeixi la carta, per por de tenir d'escriure una altra comunicació.

AL CAMP

—Gracies a Déu que plou!

Una casa espanyola—molt respectable i que ha tingut veritables acerts en la cinematografia—impressionà una pel·lícula que interpretà la Xirgu. L'argument estava basat en l'*Odette* d'en Sardou. Ara s'ha estrenat interpretada per la gentilíssima Bertini l'*Odette*, i una senyoreta comentava aixís la primera projecció:

—Després diràn que aquí no fem res de bò. I aquesta pel·lícula és copiada de la que va fer la Xirgu.

Comentaristes aixís convenen. I sinó que ho digui el senyor Puig i Cadafalch.

La setmada passada morí a Barcelona l'il·lustrat periodista don Ezequiel Boixet, que havia popularitzat en belles cròniques urbanes plenes d'enginy i de sana literatura, el pseudònim de «Juan Buscón».

Darrerament el senyor Boixet era director de *La Vanguardia*.

D. E. P.

Llegim en una nota *oficiosa* del Municipi:

«Adelanta rápidamente la organización del homenaje que a su concejal Durán y Ventosa, dedicarán los vecinos del distrito tercero.»

Ei, ei, ei, eil

Com s'entén, *los vecinos del distrito tercero?*

Això és ganes de generalitzar!

Els *vecinos regionalistas* i gracies!

Els venedors dels mercats, amb el cèlebre Olivella de capità mania, han acordat concórrer a la rúa del Carnestoltes amb una cavalcada composta de grans carrocs simbòliques. Celebrem l'idea.

Poden titular-la «Cavalcada de les Subsistències».

I en comptes de tirar *confetti* i serpentines, que llencin al públic capces de bròquil i paperines de cigrons o mongetes. Veuràn com l'aplauso serà general.

La crisi del paper.

Tan greu se va posant això de la carestia del paper que's té per segur que molt aviat algunes empreses periodístiques hauràn d'escatimar-lo, donant dues planes en lloc de quatre. I faràn molt santament.

Això és, que donguin dues planes: la primera d'esqueles mortuories i la segona d'anuncis.

Per lo que'ns diuen en el reste!

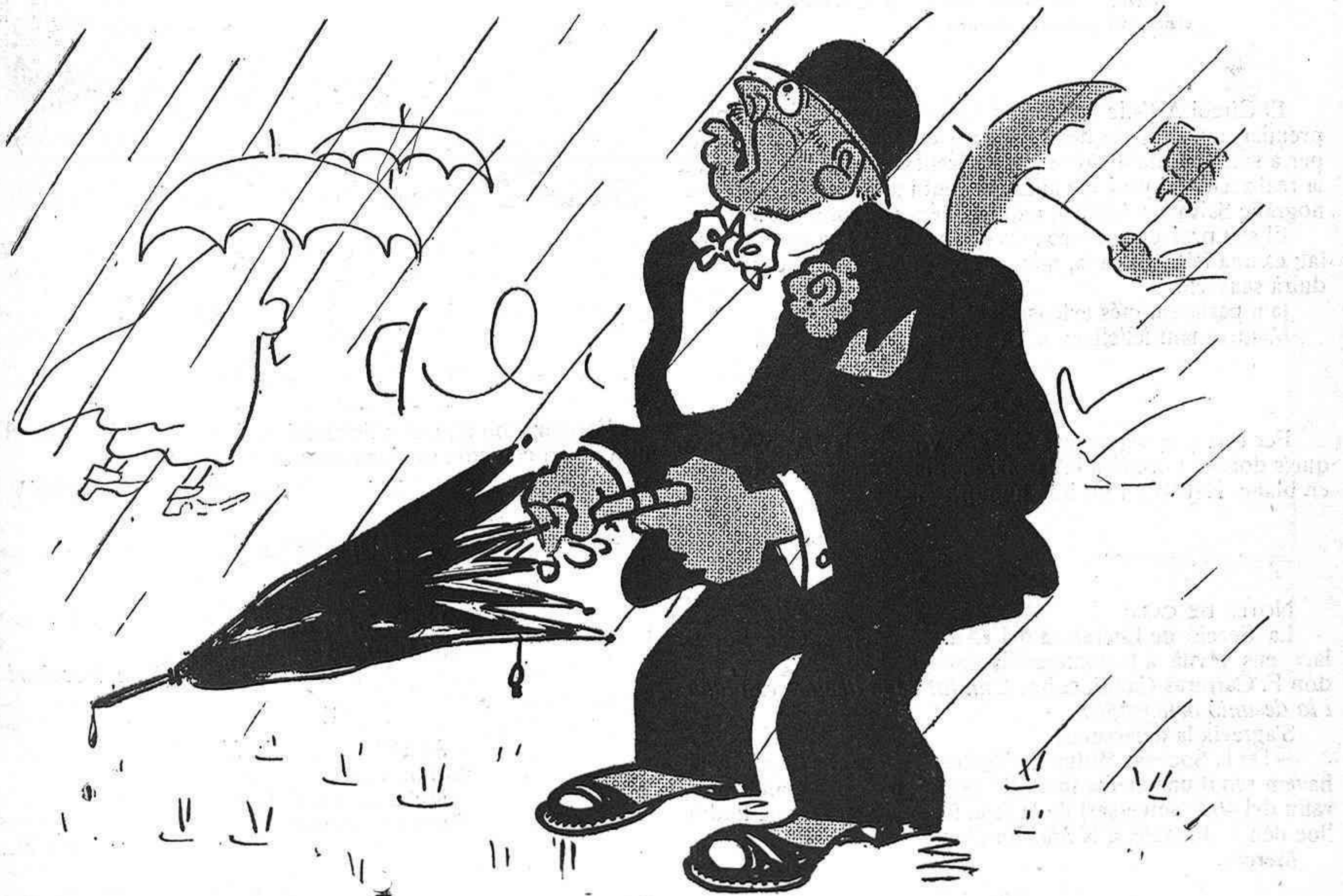
Els savis de l'ullera, aquests bons senyors carregats d'ignocència i bona fè que, havent-hi tantes coses per escorcollar a la terra, encara tenen humor per a esbrinar lo del cel, acaben d'informar-nos de que, a entrada de fosc, poden admirar-se a simple vista «nada menos» que quatre planetes: Saturn, Mart, Venus i Júpiter.

Afegeixen que aquest és un espectacle que no's veu gaire sovint i que val la pena de dedicar-hi l'atenció.

I tall!... No sé qué hi veuen.

Pensin que avui el pobre barceloní, si mira en l'aire...

no és pas per veure els planetes, sinó el gas i les mongetes.

A CIUTAT

Malalt-siga la pluja!

CONFLICTE FARMACÈUTIC

—Ja veieu si en porta de conseqüències la guerra. Ara no hi han medicines.
—Oh, i lo més trist és que, no havent-hi medicines, no hi haurà malalts...

El Círcol Artístic ha fallat el concurs que tenia obert per a premiar un projecte de decoració del teatre de *Novedades* per a son ball de disfresces, adjudicant el premi i encarregant la realització del projecte al intel·ligent i simpàtic mestre escenogràfic Salvador Alarma, a qui donem l'enhorabona.

El seu projecte, que coneixem, és d'una sorprenent novetat; és una felicitat pensada, que un cop duta a la pràctica produirà sensació.

Ja'n parlarem més extensament.
Mentres tant felicitem al Círcol per son bon acert.

Per cert que, segons ens diuen, al votar-se la proposició en que's donava'l premi a l'Alarma, un pintor molt notable, votà en blanc. Heus'aquí un bon humorista.

NOTES DE CASA:

La Secció de Literatura del «Ateneu Enciclopèdic Popular» ens invità a la conferència donada el 29 de gener, per don F. Carreras Candi, sobre *L'unitat de la llengua catalana i la desunió ortogràfica*.

S'agraeix la deferència.

—De la Societat Mutua de Mestres Sastres «La Confianza» havem rebut una atenta invitació per al banquet commemoratiu del 40.e aniversari de la seva fundació, festa que tindrà lloc demà, dissabte, a la *Maison Dorée*.

Mercès.

Ballarugues carnavalesques:

Dissabte passat donà començ la serie de balls de màscares en el «Teatro Español». Era el primer dels quatre anunciats, i resultà molt lluit, abundant-hi les alegres disfresces, i durant, la barrila, fins a les tantes de la matinada.

L'Empresa Vidal-Milà pot estar ben satisfeta del debut i del gran èxit.

—Pel dia 19 d'aquest mes està anunciat el primer ball de la serie organitzada per la casa Aurigemma-Cañadó. Inútil dir que és esperat amb candeletes; i com que ens hi trobarem que no ens en adonarem, val la pena de recordar-ho als amics de la xerinola per a que no's quedin sense entrada.

D'aquests balls i de l'acreditat «Ball infantil», especialitat de la mateixa casa, en parlarem amb l'extensió deguda un altre dia.

Una senyora, un xic passada de moda, declara en una sala de l'Audiencia.

El jutge.—Quants anys té?

La senyora.—Una servidora és filla del... Ja veurà... jo vaig nèixer...

El jutge.—Acabi depressa, senyora, perquè tot aquest temps que perd no fa sinó augmentar la seva edat.

Solucions als trenca-caps del número 1936

A la xarada primera: *Rialla*.—A la segona: *Caramel*.
—A la tercera: *Epifani*.—A la mudança-anagrama: *Tros, cap, cop, sort*.

TARGETA

T. MOLES
PERATALLADA

Formar amb aquestes lletres, degudament combinades, el títol d'una comedia catalana en tres actes.

A. B. (a) *Lo Rector de V.*

MUDANCES

I

—Ja se't *tot* la *total*?
—Sí; però em fa molt mal.

Joan Rocabert

II

Al noi gran de cân Marsal
un bon metge li va dir:
—Molta *tot* i molt *total*
si per cas no vols morir.

Joan Aubert i M.

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2
TELÉFONO 4115

ACABA DE SORTIR

ES VEN PER TOT ARREU

GRAMÀTICA ELEMENTAL

DE LA

LLENGUA CATALANA

PER

A. ROVIRA I VIRGILI

UN TOM TELA

PESSETES 3

SORTIRÀ AVIAT

LLIBRE DE LECTURA ESCOLAR

PER A. ROVIRA I VIRGILI

SELECCIÓ DE TREBALLS EN PROSA I EN VERS DELS MÉS NOTABLES

ESCRITORS I LITERATS CATALANS ANTICS I MODERNS • • • •

EN PREPARACIÓ

HISTORIA DE CATALUNYA

PER A. ROVIRA I VIRGILI

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, rementent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés, un ral pera certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

DE L'INFERN A LA TERRA

En Llucifer.—Prou!... no n'envieu més. Només queda un lloc vacant i aquest el guardem per a vós.